

31. oktober 2019

Høring over udkast til bekendtgørelse om mærkningsordning for fisk fanget kystnært med skånsomme redskaber

Baggrund

Med henvisning til mail af 25-9-2019, hvormed Miljø- og Fødevareministeriet lægger "udkast til bekendtgørelse om mærkningsordning for fisk fanget kystnært med skånsomme redskaber" på Høringsportalen (sag.nr. 2019-13277), har Forbrugerrådet Tænk og Dyrenes Beskyttelse følgende bemærkninger:

Generelle bemærkninger

Forbrugerrådet Tænk og Dyrenes Beskyttelse er glade for, at der med mærkeordningen "NaturSkånsom" er taget initiativ til en mærkningsordning for fisk. Havmiljøet i Danmark står over for store udfordringer, som vi mener, at en mærkningsordning skal bidrage til at løse. Udfordringerne er mange og forskelligartede: Manglende hensyn til fiskevelværd, fiskebestande uden for sikre biologiske rammer, dårligt havmiljø og klimaforandringer.

At ekskludere bundtrawl fra skånsomhedsbegrebet er et rigtigt skridt, da det på mange måder har en større miljøpåvirkning end de andre fiskerier: større CO₂-udledning, stor bundpåvirkning, og store bifangster af både fisk, bunddyr og bundmateriale. Men ud over at ekskludere bundtrawl fra mærkningsordningen, indeholder ordningen ikke krav, der kan hjælpe med de problemstillinger, havmiljøet og fiskeriet står over for.

Ved vurderingen af, om en fisk er skånsomt fanget, er en række vigtige parametre udeladt: Ingen krav til dyrevelfærd for de fisk der fanges, ingen krav om at fisk i mærkeordningen skal komme fra bestande inden for sikre biologiske rammer, ingen krav om at reducerer CO₂-udledningen for de fiskere, der er i ordningen. Vurderingen af om en fisk er "NaturSkånsom", er foretaget på få parametre frem for en helhedsvurdering, og derfor er mærkningsordningen ikke tilstrækkelig til at vejlede forbrugerne.

Fisk er levende og sansende væsener – god dyrevelfærd skal være en del af mærkeordningen

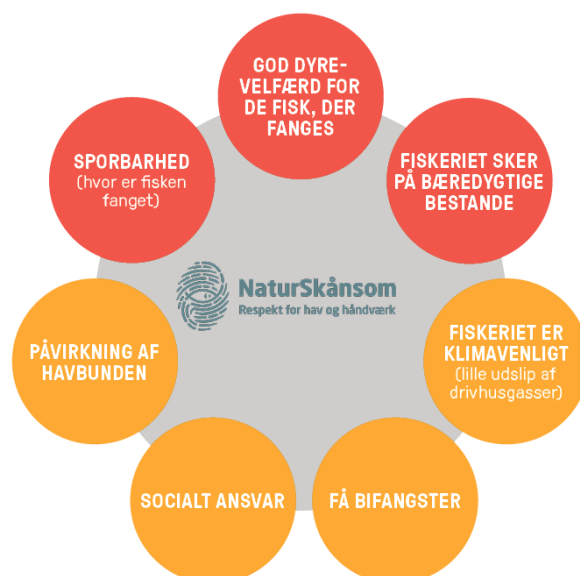
Hensynet til de fisk, der fanges, indgår ikke i kriterierne for at mærke produkter med "NaturSkånsom". Blandt forskere er der bred enighed om, at fisk kan mærke smerte og stress. Forbrugerrådet Tænk og Dyrenes Beskyttelse mener, at fisks velfærd skal være et centralt element i en mærkeordning, lige som det er tilfældet, når der laves mærkningsordninger for landlevende dyr. Der skal anvendes fangstmetoder, der er skånsomme ved fisken, så den lidelse, der er forbundet med fangsten minimeres. Når fisken kommer ombord på båden, skal det ligeledes sikres at aflivningen sker human: hurtigt, effektivt og med mindst mulig smerte for fisken. Det skal i øvrigt bemærkes, at dyrevelfærd og fødevarekvalitet går hånd i hånd. Fisk, der lider en langsom og pinefuld død, er stressede, og fødevarekvaliteten påvirkes af mælkesyre i kødet. Hvis dyrevelfærd inkluderes i mærket, vil det samtidig give bedre fødevarekvalitet.

"NaturSkånsom" skal være et bæredygtighedsmærke

Skånsomhed og bæredygtighed er komplekse begreber, og består af mange delelementer, for eksempel: om den bestand, fisken kommer fra, er bæredygtigt forvaltet, hvor stort CO₂-udslip der er forbundet med fangsten, om der er anvendt metoder hvor fiskens lidelse minimeres, om der tages et socialt ansvar, påvirkning af havbunden og bifangster. Kun ud fra en samlet betragtning af delelementerne kan man vurdere, om en vare er skånsom eller bæredygtig frem for en anden vare.

I mærkningsordningen "NaturSkånsom" indgår kun få af de delelementer, der tilsammen beskriver, om en fisk er skånsomt fanget, ingen af elementerne er direkte adresseret. Det valg af redskaber, der er foretaget i udkastet til bekendtgørelsen, har indirekte betydning for påvirkning af havbunden, CO₂-udslip, og bifangster. Som faglig baggrund for valget af redskaber har Miljø- og Fødevareministeriet henvist til rapporten "Miljøskånsomhed og økologisk bæredygtighed i dansk fiskeri"¹. Rapporten viser, at pelagisk trawlfiskeri efter konsumfisk er lige så skånsomt eller mere skånsomt end de øvrige redskabstyper, der er omfattet af udkastet til ordningen "NaturSkånsom". Størstedelen af det pelagiske konsumfiskeri med trawl udføres af fartøjer over 17 meter, og er på grund af fartøjets længde ekskluderet fra ordningen. Det er problematisk, at store dele af det fiskeri, som i DTU-Aquas faglige baggrundsrapport fremstår som det mest skånsomme, er ekskluderet fra mærkeordningen. Det er vigtigt at brugen af mærket vil resultere i en reel forskel, ellers må det betragtes som vildledende; kriterierne i ordningen skal sikre, at de mærkede fisk adskiller sig fra normalniveauet.

¹ Gislason, H. et al., 2014: "Miljøskånsomhed og økologisk bæredygtighed i dansk fiskeri". DTU Aqua-rapport nr. 279-2014.

Vigtige elementer ved vurdering af om et fiskeprodukt er bæredygtigt. Ingen af elementerne er direkte adresseret i udkast til "bekendtgørelse om mærkningsordning for fisk fanget kystnært med skånsomme redskaber". Elementer, der indirekte er berørt, er markeret med gul, og elementer, der ikke er behandlet, er markeret med rød. Kilde: Dyrenes Beskyttelse.

Mærket skal gøre en forskel ikke blot for kystfiskerne men også for miljøet, fiskene og forbrugerne

Et sundt hav med sunde fiskebestande er forudsætningen for, at vi kan blive ved med at fange fisk i havet. Mærkeordningen skal gerne gøre en forskel for havmiljøet, og det gør den kun, hvis fiskere og forbrugere ændrer adfærd, f.eks. afholder sig fra at fiske på fiskebestande, der ikke er inden for sikre biologiske rammer, minimere CO₂-udledning, ændrer arbejdsgangene i forhold til aflivning af fisk etc. Mærkeordningen har ikke indbygget sådanne incitament, og derfor vurderer Forbrugerrådet Tænk og Dyrenes Beskyttelse, at ordningen vil have lille eller slet ingen positiv effekt på dyrevelfærd eller havmiljø. Ordningen kan ligefrem have negative konsekvenser for havmiljøet, hvis forbrugerne vildledes til at tro, at "NaturSkånsom" er et bæredygtighedsmærke, og derfor vælger "NaturSkånsom" frem for fisk, hvor der er sikkerhed for, at de kommer fra bestande som ikke er overfiskede.

Indstilling - Mærket er ikke klar til forbrugerne

Som mærket NaturSkånsom er beskrevet i "udkast til Bekendtgørelse om mærkningsordning for fisk fanget kystnært med skånsomme redskaber", har det for ensidigt fokus på, om der anvendes bundtrawl eller ej. En række andre parametre er vigtige for, om en fisk kan kaldes

skånsom fanget. Det er direkte vildledende, at fisk kan opnå mærket "NaturSkånsom", selv om de er fanget fra fiskebestande, som er truede, eller hvis fangsten er forbundet med stor lidelse for fiskene.

Forbrugerrådet Tænk og Dyrenes Beskyttelse opfordrer til, at Miljø- og Fødevarerministeriet, inden mærket sættes i gang, arbejder videre med mærket, og inddrager flere elementer af skånsomhed, så mærket bliver et bæredygtighedsmærke.

Forbrugerrådet Tænk og Dyrenes Beskyttelse foreslår, at det gøres ved at der nedsættes en følgegruppe/udviklingskammer, der skal sikre at mærkets kriterier og brug evalueres, og at kriterierne for mærkeordningen udvikles og strammes. Det vil blandt andet være relevant, at mærkningsordningen udvides, så den:

- kun inkluderer fisk fra bestande, der ikke er i risiko for at blive overfisket
- har fokus på dyrevelfærd
- har fokus på de øvrige bæredygtighedskriterier

Forbrugerrådet Tænk og Dyrenes Beskyttelse vil gerne bidrage til dette arbejde.

Med venlig hilsen

Britta Riis, direktør for Dyrenes Beskyttelse

Vagn Jelsø, Vicedirektør for
Forbrugerrådet Tænk

Henvendelser om høringssvaret kan rettes til:

Dyrenes Beskyttelse: Nicolaj Lindeborgh, konsulent for fisk og fiskevelfærd

Forbrugerrådet Tænk: Kristine Naalkjær, Projektleder